

Evaluatie Brede Schuldenaanpak

- samenvatting -

In 2018 heeft de Staatssecretaris van SZW de Brede Schuldenaanpak gelanceerd. Door een zestigtal activiteiten en maatregelen samen te pakken in het actieplan van de Brede Schuldenaanpak wordt ingezet op het terugdringen van het aantal mensen met schulden en het effectiever helpen van mensen met schulden. Het actieplan is opgedeeld in *drie actielijnen*, namelijk **problematische schulden voorkomen** | **ontzorgen en ondersteunen** | **zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso**. Naast het actieplan is in 2018 ook het Samenwerkingsverband Brede Schuldenaanpak (SBS) opgezet. In dit samenwerkingsverband ontmoeten de 30 ministeries, gemeenten en organisaties - die betrokken zijn bij de uitvoering van de maatregelen van het actieplan - elkaar.

AANPAK

Het ministerie van SZW heeft Bureau Bartels gevraagd een evaluatie uit te voeren van de Brede Schuldenaanpak. Voor deze evaluatie zijn alle deelnemende SBS-partijen gesproken over de Brede Schuldenaanpak en haar toekomst. Ook het perspectief van uitvoerders van het gemeentelijk schuldenbeleid van 30 gemeenten is meegenomen. Voordat de resultaten uit deze gesprekken zijn gerapporteerd zijn nog drie validatiesessies georganiseerd. Deze sessies hebben zich gefocust op de thema's die bij de interviews naar voren zijn gekomen, namelijk:

- de invulling van het actieplan (actielijnen, thema's en maatregelen)
- het samenwerkingsverband met de georganiseerde bijeenkomsten
- de landelijke uitrol, gemeentelijke toepasbaarheid en aansluiting bij uitvoeringsorganisaties

VEELHEID AAN INITIATIEVEN

Tijdens de interviews en validatiesessies is vooral duidelijk geworden dat de Brede Schuldenaanpak en het aantal activiteiten en maatregelen erg omvangrijk is. Respondenten erkennen dat deze omvangrijkheid nodig is om de complexiteit van het schuldenvraagstuk te ondervangen. Zij zien dan ook de belangrijkste thema's waar zij zelf op inzetten, terug in het actieplan. Veel van de geraadpleegde respondenten geven daarbij aan dat zij snel het overzicht van de Brede Schuldenaanpak kwijttraken. Door de hoeveelheid aan maatregelen en de hoeveelheid aan belanghebbende en betrokken partijen, verliezen zij soms de focus. Betrokken partijen hebben geen compleet beeld van welke initiatieven ontwikkeld worden, in welk stadium zij zich bevinden, wanneer deze op hen afkomen, wat van hen verwacht wordt én de effecten die met de initiatieven worden beoogd. Voor betrokken partijen en uitvoerders van gemeentelijk schuldhulpbeleid is er behoefte aan:

"De actielijnen zijn breed, dat is zowel negatief als positief. Het maakt het moeilijk om op onderwerpen te focussen en bepaalde trajecten en haar deelnemers te volgen. Het biedt wel voldoende kapstokken om alles eronder te scharen"

Geraadpleegde SBS-partij

- communicatie over welke activiteiten en maatregelen lopen en welke afgerond zijn
- een bepaalde mate van ordening van de maatregelen en activiteiten naar significantie
- inzage in welke doelstellingen met de Brede Schuldenaanpak worden beoogd, en hoe deze getoetst worden
- hoe de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden verdeeld worden
- nieuwe invulling van de SBS-bijeenkomsten, bijvoorbeeld door uiteen te gaan in expertisegroepen

HERNIEUWDE BLIK EN KANSEN VOOR DE TOEKOMST

In aanvulling op de hoeveelheid aan initiatieven kunnen respondenten nog een aantal onderwerpen noemen die zij ook binnen de Brede Schuldenaanpak terug zouden willen zien komen. Ontwikkelingen uit het afgelopen jaar, zoals de coronacrisis, dwingen partijen om met een nieuwe blik naar schuldenproblematiek te kijken. Er wordt bijvoorbeeld een grote toename aan schuldenaren verwacht, vooral jongeren, zzp'ers en kleine ondernemers zullen volgens respondenten met financiële problemen te maken krijgen. Preventieve maatregelen zullen volgens hen dus vooral op deze doelgroepen gericht moeten worden. Ook is het volgens hen van belang om het hulpaanbod voor deze, traditioneel slecht bereikbare, doelgroepen zo toegankelijk mogelijk te maken.

Daarnaast is door een aantal respondenten de werking van de schuldhulpverleningsketen ter sprake gebracht. Zij zien dat de maatregelen uit het actieplan van de Brede Schuldenaanpak zich richten op de gevolgen van problemen die zich voordoen in de keten, en vragen zich af of binnen de Brede Schuldenaanpak ook moet worden gekeken naar de schuldhulpverleningsketen in zijn algemeenheid.

De overige meest genoemde aandachtspunten en kansen voor de toekomst zijn:

- de overheid als schuldeiser en de mogelijkheden tot een betere Rijksincasso
- striktere wetgevingsskaders rondom incassobureaus, deurwaarders en het maken van schulden
- focus op jongeren, zzp'ers en werkende armen in preventie en hulpverlening
- aandacht voor life-events als voorspeller van schulden
- aandacht voor nazorg en het voorkomen van opnieuw ontstaan van schulden na een hulpverleningstraject bij gemeenten

IMPLEMENTATIE

Sinds de start van de Brede Schuldenaanpak zijn veel wetten geïmplementeerd en activiteiten en maatregelen opgezet en uitgevoerd. Volgens veel respondenten is het belangrijk dat in de volgende fase van de Brede Schuldenaanpak meer aandacht is voor de uitrol en implementatie van deze initiatieven. Het kost tijd, capaciteit en gewenning om alle uitgedachte initiatieven te laten landen. De activiteiten en maatregelen die volgens gemeenten en uitvoeringsorganisaties het meeste aandacht nodig hebben bij de uitrol zijn:

- wijziging Wet gemeentelijke schuldhulpverlening voor uitwisseling persoonsgegevens
- campagne Kom uit je schuld / Kom jij eruit?
- programma Maatwerk Multiprobleemhuishoudens (PMM)
- invoering van het adviesrecht
- Wet vereenvoudiging beslagvrije voet
- verbreding van het beslagregister

Voor gemeenten is het vaak zoeken naar hoe landelijk ontwikkelde initiatieven lokaal goed te implementeren zijn. Zoals eerder benoemd hebben zij niet altijd een compleet beeld van de initiatieven die ontwikkeld zijn, of gaan worden. Daarnaast hebben zij te maken met lokale factoren als politieke kleur, capaciteit en organisatiestructuur waardoor implementatie vaak een langdurig proces is.

Parallel aan de implementatie en landelijke uitrol van activiteiten en maatregelen is de vraag naar het monitoren en meten van effecten groot. Hierdoor wordt voor alle partijen inzichtelijk wat wel en wat niet werkt in de schuldenaanpak. Daarnaast kan er ingezet worden op het bundelen en verspreiden van bestaande kennis. Schuldenaren krijgen uiteindelijk met dezelfde problemen te maken, ongeacht in welke gemeente zij wonen. Door effecten in beeld te brengen en kennis landelijk te verspreiden kunnen schuldenaren effectiever ondersteund worden.

De volledige rapportage is als bijlage bij de kamerbrief verstuurd.

De evaluatie is door Bureau Bartels uitgevoerd, in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Amersfoort, 12 februari 2021